

Vil skille laksen fra lusen



Alf Helge Aarskog var toppsjef for MOWI i 10 år. Nå mener han næringen bør gå over til mer lukket lakseproduksjon, og på den måten øke produksjonen. Foto: Ole Andreas Drønen

Tidligere Mowi-sjef Alf Helge Aarskog mener det er vanskelig å øke lakseproduksjonen uten endring av produksjonsform. Svaret mener han ligger i å skille parasitten fra verten.

Ole Andreas Drønen
ole@kyst.no

Under AquaNext-konferansen i Stavanger, holdt Alf Helge Aarskog og Brit Hjeltnes et innlegg sammen om fiskehelse, og dro mange interesserte inn i konferansesalen.

Den tidligere Mowi-sjefen, som nå står oppført som styremedlem i 13 selskaper, setter seg ned med Norsk Fiskeoppdrett, og forteller at han har stor tro på å ha oppdrettsfisken i lukkede merder.

– Dersom man ser på Fiskeridirektoratets statistikk, var det i gjennomsnitt 447 millioner laks til enhver tid i oppdrettsmerder langs kysten i 2023. Si at man er snill og tenker at hver laks har 0,3 kjønnsmodne lus i snitt, med en generasjonstid for lusen på 14 dager.

Ganger man det opp så får man et enormt antall mulige luselarver som kommer i sjø. Da er det en utfordring å vokse på den ene siden, uten å gjøre noe med den andre. Lusen er ikke nødvendigvis utfordringen direkte, men behandlingsfrekvens og metodikk påvirker fisken negativt. Stress og dårligere immunsystem pga. tynnere slimlag, gir økt dødelighet som konsekvens, trekker Aarskog frem.

Sikter mot lukket drift

Selv om det mangler en del forskning på feltet, mener han det likevel er mulig å se en del kjennetegn på anlegg som skiller laksen fra lusen, enten det er på land eller i sjø.



skiller laksen fra lusen, og man i tillegg samler opp partikulært avfall fra anlegget, som fôr og fiskeskitt.

– Hva med nedsenkbare merder, har du ikke troen på det?

– Jeg har troen på det i enkelte områder, men man er avhengig av å ha dybder på slike lokaliteter. På utsiden av Hitra-Frøya, så hjelper ikke dette, da det er for grunt. På lokaliteter med nok dybde og riktige strømforhold kan nedsenkbare sikkert hjelpe til med å redusere lusemengden.

Landbasert på Island

Han trekker også frem at det med nedsenkbar vil være vanskeligere å samle opp fiskeskitten, samtidig som det er litt mer eksponert, og man ikke har like god datakontroll.

– Jeg tror på den kombinasjonen som gir best biologisk resultat på lavest energiforbruk og lavest investeringskostnad. Når det kommer til landbasert produksjon, så har det sine fordeler, men ikke nødvendigvis i Norge. På Island har de mye lavere energikostnad på landbasert, sammenlignet med Norge, og man er litt nærmere markedet, sier Aarskog, som blant annet sitter i styret i det landbaserte islandske selskapet Samherji.

Få ned lusestrykket

– Tenker du det er noen grep man kan gjøre i dag for å bedre fiskehelsen?

– Man ser at det plutselig blir veldig lav dødelighet, god kvalitet på fisken, og lav fôrfaktor på slike anlegg. Det er ikke noe spesifikt annet som skiller driften enn at laksen er borte fra lusen. Ja, det vil komme andre sykdommer, men det er i mye lavere grad.

Aarskog mener derfor det er veldig lurt å ta grep mot mer lukkede anlegg. Dersom næringen skal få til videre vekst, mener han det må tas ytterligere grep. Næringen har stadig større smolt, nedsenkede anlegg og etter hvert offshore anlegg, alt på grunn av lusen.

– Jeg mener næringen kan vokse ytterligere om videre vekst i størst mulig grad kommer i nullutslippsanlegg, der man

– Det er mye vi kan gjøre, og det enkleste er å ha god biosikkerhet i rognproduksjonen, og holde hannfisk og hunnfisk atskilt, til man har kontroll over sykdomssituasjonen på eggene. Foreløpig er det bare så vidt meg bekjent ett anlegg som gjør det i Norge, og det er Profunda. Deretter er egne båter for smolttransport viktig. I sjø er det å unngå håndtering (lusebehandling) i størst mulig grad helt vesentlig. Når vi har løst det, kommer selvfølgelig normale biosikkerhetsprosedyrer inn og hjelper til. Genetikk og fôr er helt essensielt i forhold til å ha god fiskehelse.

Aarskog er tydelig på at myndighetene burde ha lagt til rette for en investerings-

«Det finnes ikke noen grunn til at man ikke kan produsere mer laks, men man er nødt til å ta ned det totale lusestrykket»



Alf Helge Aarskog, som selv sier han har lest Norsk Fiskeoppdrett siden han var liten, har troen på den nye fiskeri- og havministeren Marianne Sivertsen Næss. Foto: Ole Andreas Drønen

ordning, der man får igjen for å ha null utslipp av lus og partikulært organisk materiale, slik både Roger Hofseth og Sondre Eide har snakket mye om.

– Jeg er veldig enig med de om dette. Det finnes ikke noen grunn til at man ikke kan produsere mer laks, men man er nødt til å ta ned det totale lusestrykket, fastslår han.

De siste tre årene har Eide Fjordbruk blant annet jobbet med å realisere sin lukkede teknologi «Watermoon», der det nå svømmer 197 000 fisk i prototypen i Rosendal.

– Åpen produksjon i sjø kan også fungere, og det som mange gjør er å produsere større smolt. Men smolten må produseres på en god måte. Vokser den raskt i sjø, så kan du komme unna med en eller to lusebehandlinger. Men det er ikke bare

å produsere stor smolt, så fikser alle problemer seg. Smolten må også ha godt vekstpotensial.

Ferdig med lederrollen

– *Hvordan ser du på næringen nå, sammenlignet med da du var leder for Mowi?*

– Jeg lærer fortere nå. Er du langt borte fra fisken, så taper du fort noen ledd. Det er mye kjekkere å være tettere på merdkanten, og jeg har lært mye av folkene i Eide som er veldig tett på fisken. Det jeg har lyst til, er å jobbe med trivelige folk, sier Aarskog.

– *Ville du gjort noe annerledes dersom du hadde ledet Mowi i dag?*

– Nei, jeg er fornøyd med tiden min i Mowi. I etterkant er det alltid lett å se ting en burde gjort annerledes, men gjort er gjort og etterpåklokskap kommer en ikke langt med. Nå må Mowi gjøre det som passer dem. Det er heller ikke aktuelt for meg å gå inn i en sånn rolle igjen. Jeg liker best å være der det virkelig skjer innovasjon og utvikling. Derfor er jeg litt involvert i Eide, litt i landbasert på Island, er i styret til Steinvik-gruppen som er flinke oppdrettere, litt involvert i en fluefabrikk i Frankrike, der vi produserer mel og olje, samt underviser litt på NMBU, for å nevne noe. Jeg er involvert i prosjekter som jeg har troen på, og som jeg synes er kjekke og givende faglig.

Tror på endring

Aarskog sier han har store forhåpninger til miljøfleksibilitetsordningen som fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss har lovet skal komme innen 2024.

– Jeg tror det kommer til å revolusjonære næringen. Nå håper jeg fiskeriministeren virkelig drar på for å endre ting til det positive, og jeg tror også dette er en minister som kommer til å ta grep.

– *Hva får deg til å tro at hun vil gjøre det?*

– Vi har ikke hatt det hittil med de forrige ministrene, så noe må jo endre seg, samtidig som potensialet for lakseoppdrett i Norge er enormt om en bare løser de viktigste utfordringene. Det tror

jeg ingen ansvarlige politikere kan se bort fra, smiler Aarskog.

Når det kommer til beskatning av havbrukselskapene, mener den tidligere Mowi-sjefen at grunnrenteskatten er en unødvendig vanskelig innordning.

– Hvorfor kan de ikke bare øke bedriftsskatten med noen prosent? Hvis man hadde sagt 25 eller 26 prosent bedriftsskatt på havbrukselskaper, istedenfor 22, så hadde man sluppet mye byråkrati og et tungrodd regelverk, påpeker han.

Til vanlig bor Alf Helge Aarskog på Frekhaug, utenfor Bergen. Det siste året har det blitt mindre reising og arbeid, ettersom hans kone har hatt kreft. Aarskog forteller at han har tilbrakt mye tid på Haukeland sammen med henne.

– Hun er bedre nå, og det er veldig kjekt. De er utrolig flinke på Haukeland, og jeg betaler min skatt med glede. Det blir også anledning til å jobbe litt mer nå, avslutter Aarskog •



Her er den tidligere topplederen fra tiden i Mowi. Til Norsk Fiskeoppdrett forteller han at det ikke er aktuelt å gå inn i en sånn rolle igjen. Foto: Mowi

VI TILBYR HYGIENEINSPEKSJON



Scann QR-kode
for å komme til
bestillingsskjema



FISKEHELSE

VANNDYNAMIKK

MILJØ

FOU



HYGIENEINSPEKSJON.NO